

Directora del VIII Congrés Internacional d'Adquisició del Llenguatge.

Professora Titular del Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació de la UIB.

«Com a dones, no som conscients de la importància que té dir que sí en determinats espais»

Què va ser abans: la vocació, la recerca, o totes dues arribaren alhora?

Des de bastant jove sabia que la recerca era un camí; ho tenia relativament clar i per això vaig triar Psicologia. Jo anava fent i, si arribava, bé i, si no, també. Potser el punt d'inflexió va ser demanar una beca durant la carrera: primer, de col·laboració, i després, de recerca. Quan me les varen concedir, ja vaig decidir definitivament que volia fer recerca.

En poques paraules: a què et dediques?

Jo sempre he treballat amb llenguatge i ara bàsicament la meua feina com a investigadora és planificar la recerca i difondre'n els resultats. El meu camí ha passat per diferents punts, sempre amb el llenguatge com a fil conductor, i ara mateix em dedico a la Psicologia del Desenvolupament i a la Psicologia Evolutiva. La perspectiva ha canviat molt: el que ens demanem és la manera com podem ajudar els infants que tenen dificultats del llenguatge perquè, malgrat tot, puguin aprendre.

Som conscients de la importància del llenguatge?

Només ho som quan ens falta, quan tenim un infant que no es pot expressar o quan anam a l'estranger i ens sentim impotents per no poder expressar-nos. El llenguatge afecta totes les àrees de la vida i, de fet, la nostra cognició no seria la que és si no tinguéssim el llenguatge. És una eina molt potent de representació del coneixement, de comunicació i aprenentatge, i sense llenguatge no seríem el que som. I l'aprenem per contacte! Al principi, a partir de l'altre, perquè beu de les conductes no intencionades que són interpretades per l'adult, el qual els dona significat. Amb el temps es converteix en un sistema de representació, però el llenguatge neix per relacionar-nos amb els altres.

Sentir-nos com estrangers amb la nostra pròpia llengua. Això és el trastorn específic del llenguatge?

Quan parlem del trastorn específic del llenguatge ens referim a infants que no tenen dificultats cognitives, però que no aprenen el llenguatge. Parlen, però no tenen llenguatge suficient per expressar tot el que volen, i menys en societats com les nostres, en les quals el llenguatge ho mediatitza tot. D'aquí la metàfora de quan viatjam a l'estranger: en una altra llengua no tenim prou llenguatge per poder comunicar-nos o relacionar-nos, i això ens fa sentir impotents i insegurs. El fet de no tenir llenguatge suficient afecta els infants en totes les àrees de la vida: aprenentatge, relacions socials, confiança en si mateixos. No sabem ben bé quins són els factors, però sí que està relacionat amb problemes de percepció auditiva, problemes de memòria fonològica i amb dificultats d'atenció. És mal de detectar perquè és complicat saber quin és el punt en què el llenguatge de l'infant «no és suficient». Per això, recomanem als mestres que parlin amb tots els infants perquè descartin, així, problemes de llenguatge.

Canviem de tema. Han passat dos anys d'ençà del VIII Congrés Internacional d'Adquisició del Llenguatge. Què ha significat per a tu?

Mallorca és un lloc molt bonic per acollir un congrés i ja feia anys que em demanaven de fer-lo aquí. Per tant, quan vàrem tenir el grup d'investigació i tot el que necessitàvem per tirar endavant el congrés, ho vàrem fer. Les sensacions varen ser molt bones per les relacions personals i professionals que hi establírem, les quals són molt importants per després articular equips de treball. Avui en dia la recerca és col·laboració, i el nostre congrés va ser un punt de trobada molt important per crear sinergies entre equips de recerca i obrir-nos al món.

Si mires cap enrere, què te'n quedes?

Me'n record molt del dia que vaig llegir la tesi doctoral, perquè és un punt de culminació i alhora és un principi. De fet, a la meua vida acadèmica ha estat el punt àlgid; és com una festa després de molts anys de dedicació. I me'n qued continuar com fins ara: fer passes petites i gaudir de la recerca dia a dia!

En ciència, els homes tenen més credibilitat que les dones?

Encara vivim en una societat molt masclista i encara creiem més el que diu un home que el que diu una dona. I això no m'ho invent jo: això ho diuen els estudis de psicologia. I no ho fan solament els homes, sinó també les dones. Si no es posen mesures positives, és molt difícil que les dones arribem a molts espais. Els homes tenen més credibilitat, els publiquen més, i hi ha molts petits aspectes que fan que sigui més fàcil per a un home que per a una dona. No és la idea antiga de «no li ho deixen fer!», sinó petits detalls. Jo, per exemple, em penedesc d'haver dit que no a ofertes, com ara la presidència d'associacions científiques, perquè he prioritzat les obligacions familiars. Les dones diem que no a aquests llocs i no som conscients de la importància que té dir que sí en determinats espais. Jo, de fet, n'he estat conscient més tard: si ara m'ho demanassin, diria que sí! No perquè tingui més temps, sinó perquè és necessari que les dones hi siguem, perquè, si no hi som nosaltres, probablement hi haurà homes. És injust que avui en dia encara siguem nosaltres les que hàgim de renunciar a una part de la nostra vida -com seria fer recerca- per poder tenir una altra vida.

La ciència és sexista?

Ho és per la inèrcia social, però de vegades passen coses increïbles. Al meu segon sexenni, per exemple, vaig estar dos anys de baixa per maternitat i, tot i que complia els requisits, no me'l varen concedir perquè durant aquell temps no havia fet feina. I havia fet el mateix que els altres, fins i tot en menys temps, però no... Queda molta feina per fer, perquè per ells és més fàcil. S'han de promoure mesures de conciliació i tenir clar que la coresponsabilitat és primordial; cal tenir un entorn que accepti que, per la teua feina, seràs molt temps a fora. La meua sort és que tinc una família que sempre m'ha fet costat, però així i tot encara és complicat. De fet, quan vaig a congressos, la gent encara em demana on són els meus fills! És el que passa amb les dones líders: avui en dia encara està mal vist que una dona tingui ambició. I jo sempre ho he dit: mai no trepitjaré a ningú, però som ambiciosa en la meua feina, vull tirar endavant i fer recerca. Però, de vegades és difícil, perquè tendim al lideratge masculí;

això encara és difícil, però a poc a poc..!

Referents amb nom de dona?

Dues persones que m'han influït molt són Dorothy V. M. Bishop i Elena Lieven, dues investigadores molt potents en el tema del llenguatge i que han estat capaces de mobilitzar els recursos per fer campanyes de transferència a la societat en general, tant de trastorns com d'adquisició. I, en l'àmbit de la Psicologia, una persona que m'ha marcat molt és Annette Karmiloff-Smith, una investigadora puntera en la recerca del desenvolupament.

Un titular. Què és per tu la ciència?

L'estil de vida que jo he decidit tenir i, alhora, el futur d'una societat. **Sense ciència i sense recerca no tenim futur com a societat.**

Per què és important celebrar les dones en ciència?

Per fer-les visibles, perquè si no són invisibles. És clar que existeixen, però moltes vegades s'ha deixat el lideratge als homes, i darrere un home sovint hi ha una dona. Però ella no ha passat a la història i ell, sí. És important fer aquesta situació visible i transformar-la. És una realitat: freqüentment, a les nines se'ls inculca que han de ser princeses en comptes de científiques o esportistes o persones d'elit per dirigir el món. I això ho hem de canviar.

